

Justis- og beredskapsdepartementet

Sendt elektronisk

Deres ref.: 20/4021-CHD

Dato: 4. desember 2020

Vår ref.: 304609

Høring - Ny lov om erstatning fra staten til voldsutsatte

1 INNLEDNING

Vi viser til departementets høringsbrev av 4. september 2020 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid regelendringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sonderer mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt bistandsadvokatutvalget. Utvalget består av Hege Salomon (leder), Morten Engesbak, Kristin Fagerheim Hammervik, Karoline Henriksen, Christian Lundin, Elisabeth Rød, Cecilie Schjatvet og Erik Widerøe.

2 KOMMENTARER

Advokatforeningen ser positivt på at departementet vil revidere voldsoffererstatningsordningen.

Advokatforeningen støtter effektivisering og forenkling av voldsoffererstatningsordningen. Imidlertid må vi sterkt advare mot forslaget om at det som hovedregel ikke skal være adgang til å fremme tilleggsøknad

til voldsofferkontoret etter at dom har falt.

Vi frykter at voldsofre som ville hatt rett til full erstatning etter dagens ordning, ikke vil kunne hevde sin rett til å motta full erstatning dersom departementets forslag blir vedtatt. Dette vil kunne ramme de voldsofre som har de største skadene og minst menneskelige ressurser til å saksøke skadevolder i et sivilt søksmål. Advokatforeningen frykter at tryggheten og forutsigbarheten som voldsoffererstatningsordningen representerer, vil bortfalle dersom forslaget blir gjennomført, og det vil være et vesentlig tilbakeslag for voldsofres ervervede rettigheter. Voldsofres adgang til å fremme sivile krav i forbindelse med straffesaken, jf. strpl. § 3, og deretter gjennom voldsoffererstatningsordningen, innebærer i dag at voldsofre slipper dobbeltbehandling av saken i rettssystemet. Ordningen er hensynsfull og skånsom for voldsofre, og innebærer en prosessøkonomisk fordel for staten og de involverte parter.

Straffeprosessloven § 3 gir hjemmel for at erstatningskrav som springer ut av en straffbar handling kan fremmes i forbindelse med straffesaken. Lovens ordning er at erstatningskravene kan behandles tilfredsstillende i forbindelse med straffesaken.

Departementet foreslår at det som hovedregel stilles som vilkår for å få erstatning fra staten at det foreligger dom eller rettsforlik som gir den voldsutsatte rett til erstatning fra skadevolder. Det forutsettes at erstatningen kan være tilkjent i forbindelse med en straffesak, eller at den kan være tilkjent i en sivil sak mot skadevolder. Unntakene, som fremkommer av forslaget § 6, er snevre og vil være aktuelle der skadevolder er ukjent, død, under 15 år eller utilregnelig og i saker med et stort antall fornærmede.

Forslaget innebærer altså som den klare hovedregel at voldsofferet må få dom for kravet før erstatningen kan utbetales. Realiteten av ovennevnte vil altså være at både vurderingen av om voldsoffererstatning skal tilkjennes – og størrelsen på denne – vil måtte tas av domstolene alene. Advokatforeningen er skeptisk til en slik ordning da det antas å føre til at mange voldsofre ikke får erstatning for sine skader og tap.

Personskadesaker, og særlig saker av en viss alvorlighet, er komplekse og krever grundig utredning forut for rettslig tvist. Til tross for grundige utredninger i forkant, må domstolen sette av ekstra tid og ressurser der man skal ta stilling til samtlige erstatningsposter. Dette innebærer krav om menerstatning, inntektstap og utgifter. Kravene til sannsynliggjøring fordrer at voldsofferet fremlegger omfattende dokumentasjon for sine krav. Som hovedregel vil det i disse sakene være behov for at retten oppnevner en sakkyndig til å utrede kravet og vitne i retten, jf. strpl. § 237 annet ledd.

Med unntak av krav om oppreisning og påførte utgifter, vil de fleste sakene ikke være erstatningsrettslig «modne» ved tingrettens behandling av saken. Det vil normalt ikke kunne fastsettes korrekt erstatning i en personskadesak før det er gått minst 2 år idet det først etter en tid vil være mulig å vurdere de varige og fremtidige konsekvensene med noen grad av sikkerhet. Det vises eksempelvis til at varig medisinsk invaliditet først kan fastsettes når skaden har stabilisert seg og behandlingsforløp er avsluttet. Det tar også lang tid å avklare arbeidsevne/restarbeidsevne, eksempelvis vil et NAV-forløp med arbeidsavklaring mv. i 3-4 år før eventuelt uføretrygd tilståes, være normalt.

Et krav om dom vil i realiteten innebære at all saksutredning skjer for domstolene. Dette vil for det første legge beslag på store ressurser i domstolene og vil måtte innebære en tilføring av ressurser til domstolene. En fullstendig behandling av sakene i rettsapparatet vil ofte innebære forlenget

saksbehandlingstid idet det erstatningskravene må utredes i forkant slik nevnt ovenfor. Behandlingstiden i retten vil øke markant.

Som nevnt vil de fleste krav ikke være erstatningsrettslige «modne» når straffesaken behandles i retten. Dette innebærer at voldsofferet i etterkant må gå til sivil søksmål mot skadevolder dersom en skal få erstatning for sitt fulle tap.

Voldsofferet vil ofte ikke være i stand til dette, og vil derfor miste sin rett til erstatning. For voldsofferet vil en ny rettsrunde der en igjen må møte skadevolder, være en så stor belastning at dette i seg selv gjør at voldsofferet vil frastå fra å gå til søksmål. Voldsofferet er ofte svært traumatisert, sårbar og ofte med svak økonomi, og prosessrisikoen ved å ta ut sivil søksmål vil antagelig være til hinder for å prøve saken på nytt. En nyrunde i rettsapparatet vil være sterkt retraumatiserende for voldsofferet som har behov for å legge saken bak seg. Kravet om dom vil også innebære en samfunnsøkonomisk merbelastning, herunder vil tidsbruk og kostnader til advokat øke vesentlig.

Skulle departementet allikevel gå videre med endringer som innebærer at de fornærmede selv må gå til søksmål for å få sivile krav pådømt, må ordningen med fri sakførsel uten behovsprøving utvides til å også gjelde bistand til de fornærmede i slike saker.

Vennlig hilsen

Jon Wessel-Aas
leder

Merete Smith
generalsekretær

Saksbehandler: Trude K. Molvik
tm@advokatforeningen.no